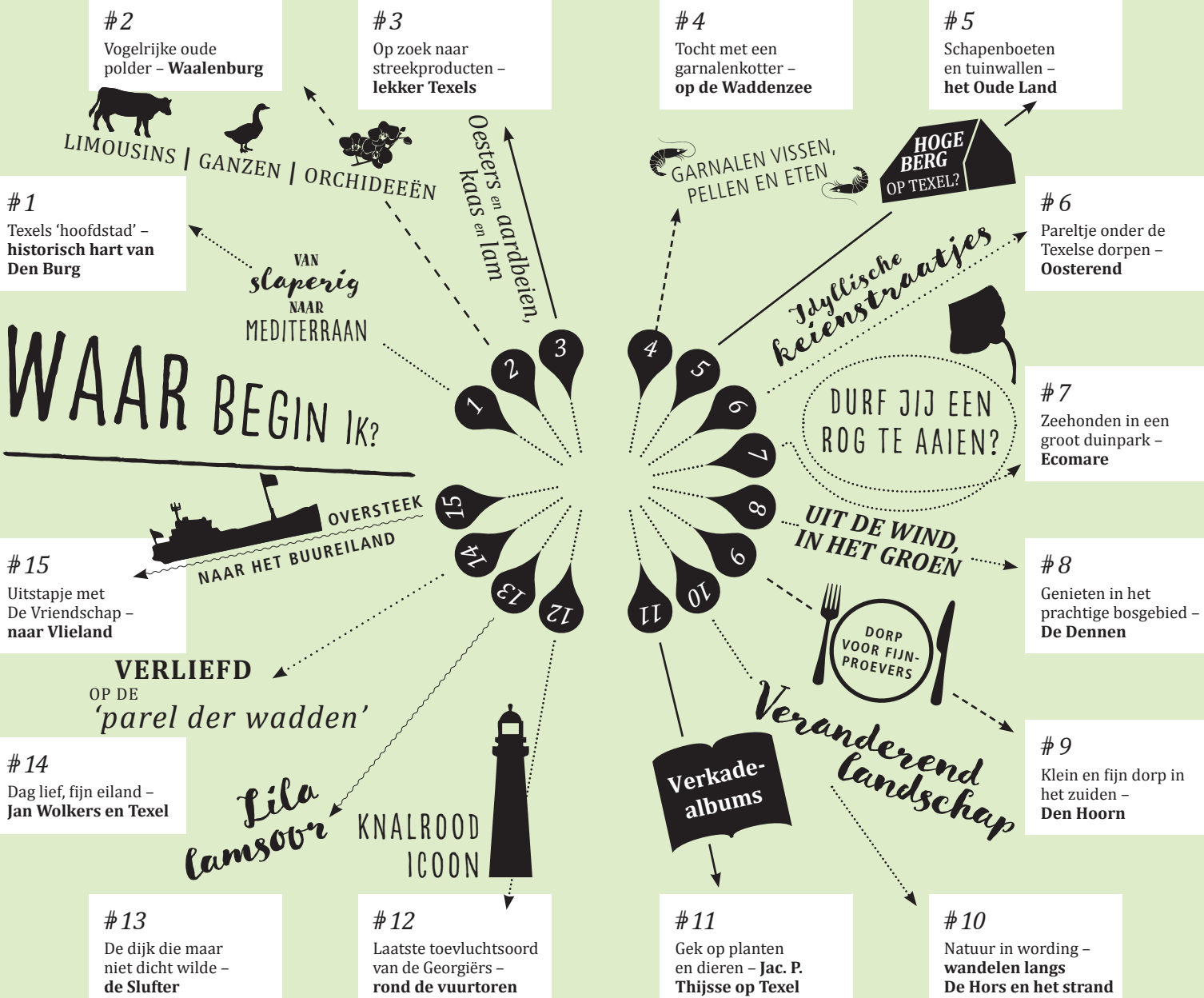

Het kompas van Texel

15 manieren om je onder te dompelen op het eiland

Idylle in De Waal: door het Veraningspad gloort in de verte de Hoge Berg

IN DE OMGEVING

Lammetjes aaien

Wie wil weten hoe een lammetje wordt geboren, kan terecht op de **schapenboerderij** (D 9) iets ten zuiden van Den Burg. Van maart tot en met mei gebeurt dat hier dagelijks. De boer geeft uitleg en schapen en lammeren kunnen worden geknuffeld. Kinderen zijn er dol op. Overigens worden hier ook na het voorjaar met enige regelmaat nog lammetjes geboren. Schapenboerderij Texel, Pontweg 77, Den Burg, schapenboerderijtexel.nl, dag. 10-16 uur, ook demonstraties schapen drijven.

Texelse kunst

Een grote expositieruimte met werk van zeven eilandkunstenaars is de **Kunst-boet**, aan de oostkant van Den Burg (Schilderweg 194, tel. 06 25 22 69 70, kunstboet.nl, wo., do. en za. 11-16 uur of op afspraak). Je vindt er een divers aanbod: textiel, schilderijen, glasobjecten, houtsculpturen, enzovoort.

Den Burg als uitvalsbasis

Door de centrale ligging is het eiland vanuit Den Burg goed te ontdekken. Wie die handige ligging prefereert, maar niet in het soms drukke dorp wil bivakkeren, kan bijvoorbeeld kiezen voor accommodatie ten westen van Den Burg, naast bosgebied De Dennen ► blz. 67).

Midden in de natuur Bed & Bos De 14 Sterren

Aan de bosrand op 3 km ten westen van Den Burg staat dit idyllische hotel met veertien afzonderlijk ingerichte kamers met douche/bad en wc. De tien kamers op de begane grond hebben een eigen terras. Ook geschikt voor gezinnen. Vriendelijke sfeer; er wordt geen ontbijt geserveerd.

Smitsweg 4, tel. 0222 322 679, hotel14sterren.nl, 2 pk vanaf €155

**Klassiek vakantieverblijf
Appartementenhotel Bos en Duin**
Mooi gelegen appartementengebouwen aan de rand van het bos, bijna 5 km ten westen van Den Burg. 35 appartementen voor 2-4 personen, verschillende

afmetingen en uitzichten. De meeste appartementen hebben een eigen terras, de overige een balkon. Wandelen en fietsen vanaf de voordeur. Ook arrangementen voor een of twee nachten. Tot het complex behoort het goede restaurant **Bosq** ► blz. 69).
Bakkenweg 16, tel. 0222 315 541, boseduin-texel.nl, tweepersoonsappartement voor 3 nachten vanaf ca. €490, vierpersoonsappartement vanaf ca. €635

De Waal E 7

Het kleinste dorp van het eiland (290 inw.) is nog altijd een agrarische gemeenschap, waar mooie boerderijen de lieflijke straatjes omzomen. Het rustige dorp en de directe omgeving maken een idyllische indruk.

Prachtige ligging

De Waal biedt een weids uitzicht, omdat het destijds (12e eeuw), net als Den Burg, Oosterend en Den Hoorn, ter bescherming tegen de zee op een keileemopduiking werd gebouwd. Die iets hogere ligging is aan de Bomendiek het mooist te zien. Aanvankelijk lag De Waal aan zee en was het een vissersdorp. Na de aanleg van de polder Waalenburg in de 15e eeuw verdween geleidelijk het haventje onder aan de oude Bomendiek. De Waal beschikt over twee hotels, waarvan één met een prima restaurant. Diverse boerderijen in de directe omgeving bieden kampeermogelijkheden. Er zijn geen winkels (meer) in het dorp en de basisschool werd in 1999 gesloten.

Jarenvijftigstijl

Bij het oorlogsgeweld van mei 1945 werd de doopsgezinde kerk uit 1856 zwaar beschadigd. Na de sloop werd in 1952 de huidige **protestantse kerk** gebouwd, een voorbeeld van wederopbouwarchitectuur. De moderne jarenvijftigstijl bevat vage verwijzingen naar de antroposofische bouwstijl (meerhoekigheid). In de kerk worden soms concerten georganiseerd. Het

ERFGOED

Slenterend tussen karnton en aambeeld zul je in het Museum Waelstee stuiten op een schilderij van de **Aanbidding der Koningen**, dat in de tweede helft van de 16e eeuw gemaakt moet zijn en daarmee het oudste cultuurhistorische erfgoed van het eiland is. In de 17e eeuw hing het nog in een schuilkerk in Den Burg, maar daarna verdween het naar een stoffige zolder om in Haarlem en ten slotte in Utrecht te belanden. Na een uitvoerige restauratie – waarover een video is te zien in het museum – is het nu weer terug op Texel.

Flentrop-orgel in dit godshuis wordt genoemd door liefhebbers.

Museum vol verrassingen

Het toeristische hoogtepunt van het dorp is het liefdevol, in twee boerenhuizen ingerichte museum, in 1963 gesticht als het Wagenmuseum, nu **Museum Waelstee** (Hogereind 6, tel. 0222 312 951, cultuurmuseumtexel.nl, 1e di.

De kerk van De Waal in jarenvijftigstijl

4

Tocht met een garnalenkotter – op de Waddenzee

Durf jij een kwal met blote handen te pakken? Nee? Dan misschien een krab? Als je hem goed vasthoudt, zal hij niet bijten. Of misschien aai je toch liever een schol. Er is van alles mogelijk tijdens een tocht met de de TX20 op de Waddenzee. Maar vóór alles gaat zo'n spectaculair uitje om het vangen én het pellen en oppeuzelen van garnalen.

In de haven 1 van Oudeschild heerst een levendige drukte. De laatste kaartjes worden verkocht, de bemanning gaat aan boord, de anderen doen hun best om dat net zo achteloos te doen als zij en zoeken een plekje aan boord. De een verkiest een plekje in de warme kombuis, terwijl de ander graag op het dek staat of zelfs van het schitterende uitzicht in de skybox in de voormast wil genieten. Precies op tijd vaart de TX20 uit en schipper-visser Herman Blom, geboren en getogen in Oudeschild, begint aan zijn interessante, met humor doorspekte toelichting bij alles wat er onderweg te zien en te weten is. Wie vragen heeft, is welkom in zijn stuurhut. Daar kan hij je ook de werking van zijn instrumentenpaneel uitleggen.

Goede vangst?

De scheepshoorn klinkt luid over het water als de TX20 de haven van Oudeschild verlaat. De kotter heet Walrus, is 31 m lang en ruim 8,5 m breed. Er zal in het ondiepere water, naast de vaargeul, gevist gaan worden, wat mogelijk is door de geringe diepgang van het schip (0,6 m). Het sleepnet wordt langzaam uitgezet en over een breedte van 8 m over de zeebodem getrokken – het loopt overigens letterlijk op rolletjes. Er wordt met de stroming mee gevist, en de boot mag daarbij niet te snel varen. Niet meer dan ongeveer 3,2 knopen. Anders zou het net te ver van de bodem af komen en de vis eronderdoor glippen. Nu is het een

Wat hebben we hier? Aanschouwelijk onderwijs over allerlei vissoorten op de TX20

kwestie van een halfuur wachten, en dan wordt de vangst binnengehaald.

Een net vol verrassingen

Plotseling heerst er een enorm gekrioel op het dek. Het net is opgehaald, iedereen verdringt zich rondom de vissers. De vangst wordt in het waterbekken gestort. Grijze garnalen (ze worden pas roze bij het koken) gaan direct in het kokende water. En wat is verder de vangst? Schollen en andere platvissen, zoals tarbot en sliptong. 'Zee-tong is met ongeveer 25 cm volwassen,' vertelt de visser. 'Die geldt als een eersteklas delicatessen. Kijk, een rode poot, een echte roofvis die alles eet: algen, krabben, visjes, en onvoorzichtige kinderen,' grapt hij. 'Deze kun je aaien, die is niet giftig.' Het glibberige gevaarte wordt toch maar snel weer in het water gegooid, anders overleeft hij het niet. Hetzelfde gebeurt met de rest van de vangst. Iedereen mag meehelpen de dieren te water te laten. En als de garnalen klaar zijn, mag je ze pellen en opeten. Verser en lekkerder bestaat niet! En als de vangst goed is, ga je ook nog eens met een zak garnalen van boord.

Je kunt met de TX10 tussen half april en begin oktober ook mee voor een **droogvaltocht** (tel. 06 51 04 42 35, hetwadop.nl, ca. 3 uur, €30, 3-12 jaar €25). Het schip ligt dan tegen een drooggevallene zandplaat aan en op oude schoenen of laarzen ga je via een loopplank van boord. Een gids vertelt je over het rijke bodemleven. Kinderen kunnen zich uitleven met een schepnetje.

INFO EN OPENINGSTIJDEN

Garnalenvissen op zee: begin apr.-begin nov. ma.-za. 10.30 en 14 uur, begin nov.-begin apr. wo. en za. 12 uur (ma.-za. in vakanties), garnalenvissen optexel.nl, €20, 3-12 jaar €15.

De tochten (ca. 2 uur) worden alleen gecancelled als er zware storm is. Flink wind, regen en mist zijn nooit spelbrekers! Je kunt ook met een eigen groep het schip reserveren. Meer info: Herman Blom, tel. 06 51 52 81 74.

Nieuwsgierig naar de vangst

T
TESO

Uit onvrede bij de Texelaars over de veerdienst die door een Alkmaarse rederij werd verzorgd, ontstond in 1907 Texels Eigen Stoomboot Onderneming (TESO). Het initiatief was van huisarts Wagemaker. Iedere eilander kon aandelen kopen van 5 of 25 gulden. Na de Tweede Wereldoorlog nam het toerisme op Texel toe, daarom werd de vervoerscapaciteit vergroot van twintig naar dertig auto's per schip.

Toen het autobezit in de jaren 60 groter werd, ontstonden er soms wachttijden voor de boot. Jaren later kon die in mooie weekenden en in de schoolvakanties oplopen tot wel 8 uur. Meer boten laten varen leek niet haalbaar en daarom werd een dubbeldeksschip gebouwd dat drie keer zoveel auto's kon vervoeren. Na langdurige procedures – er werd ook gevreesd voor een te grote toeristenstroom – kon in 1986 de benodigde laadbrug worden gebouwd. De haven van Oudeschild was in 1962 verruild voor een nieuwe haven bij 't Horntje, op de zuidpunt van het eiland en dat scheelde een halfuur varen. Om de Pontweg aan te leggen moest Zuid-Texel behoorlijk op de schop. Normaal gesproken heeft TESO twee schepen in de vaart. De moderne, schonere Texelstroom (van 2016, 135 m lang, 56 miljoen euro, diepgang 4,4 m, op aardgas, 462 zonnepanelen, 1750 passagiers, 350 auto's) is in pricipie de 'dienstboot'. De Dokter Wagemaker uit 2005 vaart sinds 2016 als reserveschip.

tjesnol (6 km). Je vindt ter plekke een bord waarop ze worden aangegeven. Honden mogen aangelijfd mee, behalve op de route Skéép en Lantskap. Tijdens

het broedseizoen, maart-juni, kunnen delen afgesloten zijn, maar dan word je omgeleid. Aan de hand van de route en de informatiepanelen die je onderweg tegenkomt, kom je van alles te weten over het dorp en zijn geschiedenis maar ook meer in het algemeen over natuur en landschap in het zuiden van Texel. Je vindt dit viertal (plus ommetjes vanuit Den Burg, Oosterend, De Waal en Oude-schild) op delieuw.nl/wandelen.

IN DE OMGEVING

Boerderijwinkels

In de buurt van Den Hoorn kun je bij twee boerderijen eilandproducten van

KAZEN

De kazen van **Wezenspyk** (Hoorn-derweg 29, tel. 0222 315 090, wezenspyk.nl) kom je over het hele eiland tegen, klassieke boerenkoeienkaas maar ook schapen- en geitenkaas, al dan niet met kruiden. Je kunt vanuit de winkel (di.-za. 9.30-17 uur) een kijkje nemen bij het kaasmaken. Verdere mogelijkheden: een boerderijtoer met proeverij (apr.-okt); kaasfondue (za. 12-16 uur) in het Kaascafé, waar je tijdens de openingstijden van de winkel terecht kunt voor een kop koffie of natuurlijk een kaasplankje. En tot slot is er het **Schapenmuseum** in de schapenboet achter de boerderij geopend, bereikbaar via een landschapspaadje.

Eilandkunstenaar aan het werk

de hoogste kwaliteit kopen, zoals Texelse boerenkaas, aardappelen, lamsvlees, bier, brood, marmelade, pasta, wijn en cosmetica zoals crèmes en zeep.

Texelse boerderijwinkel/Hoeve Vrij en Blij (Westerweg 80, texelseboerde-rijwinkel.nl, ma.-za. 10-17 uur) heeft bovendien veertien plaatsen op een boerencamping, voorzien van water en stroom, en een vakantievilla voor vier personen.

Novalishoeve (Hoornderweg 46, novalishoeve.nl, ma.-za. 9.30-16.30 uur) is een biologisch-dynamisch boerenbedrijf, zorgboerderij, met café en winkel. Speeltuintje.

Ambachtencentrum

Zin om een keer kaarsen te maken of zeep te zieden? Ga dan naar **De Bonte Belevenis** (Rommelpot 11, tel. 0222 314 180, landgoeddebontebelvenis.nl, entree €2,50, entree plus ambacht-strip-penkaart €10). Op het terrein zijn ook **distilleerderij De Lepelaar** (jenever, eau de vie, whisky) en **bierbrouwerij**

De Boei (Zomerzon, Windkracht 6 tot en met 10, Orkaankracht). Verder wordt er snoep geproduceerd, en lolly's met cranberry's van eigen bodem. Alle producten zijn verkrijgbaar in de winkel/slijterij (di.-za. 10-17 uur; zie voor overige tijden de website).

Veerhaven

Het gehucht **'t Horntje** ontstond nadat de veerhaven van Oudeschild in 1962 werd verplaatst naar het zuiden van het eiland. In de directe omgeving werden woningen gebouwd voor TESO-medewerkers, en later werd hier het NIOZ gevestigd (Koninklijk Nederlands Instituut voor Onderzoek der Zee, nioz.nl). Het dorpje heeft geen bezienwaardigheden en winkels. Bij de veerhaven is een grote fietsverhuurder (**Rijwielverhuur Veerhaven Texel**, Pontweg 2, tel. 0222 319 588, fietsverhuurtexel.nl, dag., 8.50-18 uur, nov.-mrt op zo. gesl.). En er is **Snackbar op de Boot** (dag. 9-20.30, herfstvak.-Pasen gesl. om 19.30 uur).